BOSHLANG‘ICH SINFLARDA ONA TILINI O ‘QITISHDA TURLI INNOVATSION VA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

D.M.Elmuratova
Guliston davlat pedagogika instituti
Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori PhD
e-mail: elmuratovadilrabo6@gmail.com
S.J. Qazaqova,
Guliston davlat pedagogika instituti
magistratura 2-bosqich talabasi
e-mail: sarvinozqazaqova@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola o‘quvchilarning yanada mazmunli bilim olishlariga xizmat qiladigan hamda o‘qituvchilar darslarini qiziqarli tashkil qilishga yordam beradigan interfaol metodlarning mazmuni va mohiyati va ularni boshlang‘ich ta’lim darslarida qo‘llash bosqichlari haqida so‘z borgan

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, metod, interfaol, interfaol metod, interfaol ta’lim, dars, tashkil etish, bosqich, usul, bumerang, alifbo metodiKalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, metod, interfaol, interfaol metod, interfaol ta’lim, dars, tashkil etish, bosqich, usul, ”Bank metodi”, “Scatter gories “o‘yini

Аннотация. В данной статье говорится о содержании и сущности интерактивных методов, которые служат учащимся для получения более содержательных знаний и помогают интересно организовать занятия учителей, и этапах их применения на уроках начального образования.

Ключевые слова: начальное образование, метод, интерактив, интерактивный метод, интерактивное обучение, урок, организация, этап, метод.

O‘zbekiston ta’lim islohatlarini amalga oshirish bo‘yicha butunlay yangicha g‘oyalar, yondashuvlar, tamoyillar va yo‘nalishlarga asoslangan bosqichga qadam qo‘ydi. Boshlang‘ich sinflarda ona tili, matematika, o‘qish, tarbiya, tabiatshunoslik darslari o‘z mohiyati ,maqsad va vazifalariga ko‘ra ta’lim tizimida alohida o‘rin tutadi. Shuningdek boshlang‘ich sinflarda har bir fan e’tibor qaratilib o‘tilishi lozim bo‘lgan fanlardir. Shuni unutmasligimiz kerakki, kelajagimiz poydevori ilm dargohlardan yaratiladi. Boshqacha qilib aytganda, xalqimizning ertangi kuni qanday bo‘lishi, farzandlarimizning bugun qanday ta’lim va tarbiya olishiga bog‘liq. Demak, shunday ekan kelajagimiz yoshlariga beriladigan ta’lim sifatli, mazmunli va qiziqarli bo‘lishi kerak. Hozirgi kunda o‘quvchilarimiz bilimlarini yanada mukammal egallashlari uchun turli xil samarali 599 usullardan foydalanmoqda. Shulardan biri bu interfaol metodlar hisoblanadi. Mana shu ta’lim va tarbiya jarayonida esa shaxsning sifatlari, dunyoqarashi, bilimlari, qobilyatlari o‘sadi. Darhaqiqat, ilg‘or pedagogik texnologiyalar ta’lim jarayoni unumdorligini oshirishda katta ahamiyatga ega. Yoshlarimizning yaxshi ta’lim olishlariga qaratilgan va darslarimizni qiziqarli tashkil qilishga undaydigan Respublikamizning ta’lim haqidagi qaror va qonunlari mavjud. Jahonda ta’lim muammosining dolzarbligi eng muhim masalalardan biri sanalib, 2030 yilgacha belgilangan xalqaro ta’lim konsepsiyasida boshlang‘ich ta’lim taraqqiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchi va barqaror rivojlanish maqsadlariga yetkazuvchi muhim faoliyat sifatida e’tirof etildi. AQSH, Yaponiya, Buyuk Britaniya, Janubiy Koreya, Singapur, Finlandiya kabi davlatlarda o‘tkazilgan ta’lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlar va erishilgan natijalar mazkur ilmiy izlanish uchun o‘ziga xos metodologik asos vazifasini o‘taydi. Shuningdek, ta’lim sohasida erishilgan natijalarning amaliyotga joriy qilinishi, eng avvalo, boshlang‘ich sinf ona tili darslarida interfaol usullardan foydalanish jarayonlarini tashkil etishni rivojlantirish bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar olib borishni taqazo etadi.Boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘qitish jarayoni bolaning til rivojiga, shuningdek, o‘qish, yozish va fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Bu jarayonni samarali tashkil etish uchun yangi pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlardan foydalanish zarur.

METOD VA METODOLOGIYA. Hozirgi kunda ta’lim metodlari takomillashishida asosiy yo‘nalishlardan biri interfaol ta’lim va tarbiya usullaridir.Zamonaviy innovatsion va pedagogik texnologiyalar bolalarda qiziqish va faollikni oshiradi, o‘qish jarayonini dinamik va rang-barang qiladi, shuningdek, o‘quvchilarning mustaqil fikrlash va ijodiy salohiyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.Innovatsion va pedagogik texnologiyalardan foydalanishning asosiy yo‘nalishlari:

- Aktiv o‘qitish metodlari.
- Proyekt metod: Bolalarni ma’lum mavzu bo‘yicha mustaqil tadqiqot olib borishga va natijalarni taqdim etishga undaydi.
- Muammoli o‘qitish: O‘quvchilarning mustaqil fikrlash va muammolarni yechish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

- Guruhdagi ishlar: Bolalarning bir-biri bilan hamkorlik qilish, fikr almashish va jamoada ishlash qobiliyatlarini shakllantiradi.
- Interaktiv o‘qitish texnologiyalari:
- Kompyuterlar va internetdan foydalanish: O‘quvchilarning ta’lim resurslariga kirish imkoniyatini kengaytiradi, ta’lim jarayonini dinamik va qiziqarli qiladi.
- Interaktiv doskalar: O‘qituvchining materialni taqdim etish imkoniyatlarini kengaytiradi, bolalarning qiziqishini oshiradi.
- Onlayn ta’lim platformalari: O‘quvchilarning o‘qish jarayoniga mustaqil va qulay tarzda qatnashish imkoniyatini yaratadi.
- Til o‘rganishning yangi uslublari:
- Oldingi bilimlarga asoslanib o‘qitish: Bolalarning avvalgi bilimlariga asoslanib, yangi materialni o‘zlashtirish jarayonini osonlashtiradi.
- Differensial o‘qitish: Har bir bolaning o‘ziga xos xususiyatlarini hisobga olib, o‘quv materiallarini differensiyalash imkonini beradi.
- Amaliy mashqlar: O‘quvchilarning til bilimini amaliy tarzda qo‘llash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Boshlang‘ich sinflarda ona tili darslarida interfaol metodlardan foydalanishda samarali natijaga erishish uchun faqatgina bir xil metodlardan foydalanib qolmasdan yangidan-yangi metodlardan va zamonaviy texnalogiyalardan foydalanishimiz lozim. Interfaol metodlar o‘quvchilarning mustaqil fikrlash jarayonini va dunyoqarashini shakllantiradi. O‘quvchilarda bilim olishga bo‘lgan ishtiyoq va qiziqishlarini oshiradi, bilimlarni mustahkam o‘zlashtirish va ularni amaliyotda erkin foydalanish ko‘nikma va malakalarini shakllantiradi. Bilim olish va yaxshi tarbiya topish esa inson hayotida muhim ahamiyatga ega. Boshlang‘ich ta’lim darslarini o‘qitishning interfaol usullari asosida tashkil etish ulardan tashkil etiladigan ta’lim-tarbiyaviy ishlarini tashkil etishida pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish, shuningdek, boshlang‘ich ta’lim o‘quvchilarga bilim berish va ularni tarbiyalashda samaradorlikka erishishga yo‘naltirilgan pedagogik faoliyat jarayoni bo‘lib, bunda bir qator pedagogik vazifalar hal etilishi lozim. Ular quyidagilardan iboratdir:

Boshlang‘ich ta’lim darslarini interfaol metodlar asosida tashkil etish borasida muayyan shart sharoitlarni yaratish;

boshlang‘ich ta’lim darslari pedagog xodimlari o‘rtasida interfaol metodlar mohiyatini ochib berishga qaratilgan maxsus o‘quv seminarlarini tashkil etish;

ular tomonidan pedagogik texnologiya asoslarini puxta o‘zlashtirishga erishish; O‘qituvchi darslarni yanada samarali tashkil etish uchun ham bu haqidagi bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishi lozim. Biz quyida maqolamizda berilgan masaladagi har bir tayanch tushunchalarga ta’rif berib o‘tamiz. **Interfaol** – ingliz tilida interact (rus tilida interaktiv) ifodalanib lug‘aviy nuqtai nazardan inter o‘zaro ikki taraflama act-harakat qilmoq, ish ko‘rmoq kabi ma’nolarni anglatadi. Interfaol ta’lim – ta’lim jarayoni ishtirokchilarining bilim, ko‘nikma, malaka hamda muayyan ahloqiy sifatlarini o‘zlashtirish yo‘lida birgalikda, o‘zaro hamkorlikka asoslangan harakatni tashkil etishga asoslanuvchi ta’lim. Metod (yunoncha metados – bilish yoki tadqiqot yo‘li, nazariya, ta’limot) voqelikni amaliy va nazariy egallash, o‘zlashtirish, o‘rganish, bilish uchun yo‘l yo‘riqlar, usullar majmuasi, falsafiy bilimlarni yaratish va asoslash usulidir. Boshlang‘ich sinflarda samarali darslarni tashkil etish uchun bir qancha interfaol metodlarni ko‘rib chiqamiz. Bulardan: “Qarorlar shajarasi”,”Bank”,”Toj”,”Jonli kitob”,”Do‘stlik uyi”,”Soyabon”, ”Alifbo”,”Scatter gories”,”Yashirin konvert” kabi metodlardir. Ta’lim jarayonida bu metodlarni qo‘llash o‘quvchining muayyan nazariy bilimlarini puxta o‘zlashtirishga, vaqtning tejalishiga, har bir o‘quvchining faollikka undalishida, o‘quvchining erkin fikirlash layoqatini shakllanishiga, o‘quvchida o‘zgalarning fikrini tinglay olish ko‘nikmasining hosil bo‘lishiga, o‘quvchining o‘z fikrini himoya qila olishiga, o‘quvchida bildirilgan fikrlarni umumlashtira olish ko‘nikmasini shakllanishiga olib keladi.

TADQIQOT NATIJASI VA MUHOKAMA.Shunday qilib, ta’lim jarayonida interfaol usullarni qo‘llashda o‘qituvchi ta’lim jarayonining boshqaruvchi vazifasida bo‘lib, bunda boshqaruv maqsadi ta’limning obekti va subyekti sifatida o‘quvchiga yo‘naltiriladi. Boshlang‘ich ta’lim darslari o‘qituvchilarida pedagogik faoliyatni interfaol metodlar asosida tashkil etish malakasini shakllantirishda quyidagi tamoyillarga amal qilish asosida erishiladi. 1.Boshlang‘ich ta’lim darslarini interfaol metodlar asosida tashkil etish borasidagi yagona maqsadning qaror topganligi.

2. Boshlang‘ich ta’lim darslarini interfaol metodlar asosida tashkil etish borasidagi harakatning izchil, maqsadga muvofiq, tizimli va uzluksiz amalga oshirilishi.

3.Boshlang‘ich ta’lim darslarini interfaol metodlar asosida tashkil etishda mavjud shart sharoit hamda sub’ektiv yondashuvlarni inobatga olish.

4. Pedagogik mahorat va iqtidorlarni erkin namoyish etish, yangi tajribalarni ommalashtirish, nazariy va amaliy faoliyat birligidir.

XULOSA. Xulosa qilib aytganda, ona tili darslarida, darslarni interfaol metodlar asosida o‘tish uchun avvalo o‘qituvchi o‘sha darsga oid malumotlari ya’ni metodlari bo‘lishi kerak. Unda o‘qituvchi o‘tiladigan mavzuga mos o‘quvchilarga ham qiziqarli nutqini o‘stiradigan metodlar tayyorlashi kerak. Hozirgi kunda boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga interfaol metodlarni qo‘llash matematika, ona tili, tabiiy fanlar va boshqa darslarida ham samarali natija bermoqda. Interfaol metodlar ona tili va o‘qish darslarida o‘quvchilarni nutqini o‘stirishda, erkin fikrlashga undaydi. Metodlarni qo‘llashda ham, o‘qituvchi e’tiborli bo‘lishi shart. Chunki boshlang‘ich sinf o‘quvchilari yosh xususiyatlariga mos bo‘lishi kerak. Shunday qilib, bugungi kundagi bu kabi masalalar hali xanuz davom etmoqda.

ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining Qonuni, 23.09.2020 yildagi O„RQ-637-son. “Ta’lim to‘g‘risida” gi qonun.

2. D.Ro‘ziyeva, M.Usmonboyeva, Z.Xoliqova. “Interfaol metodlar: mohiyati va qo‘llanilishi”. Metodik qo‟llanma. - Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU nashriyoti, 2013. - 108 bet.

3. Hayitov.A.I. “Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi, innovatsiya va integratsiyasi”. “Zuhra Baraka Biznes” nashriyoti. T.: 2021. SCIENCE AND INNOVATION INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL VOLUME 1 ISSUE 7 UIF-2022: 8.2 | ISSN: 2181-3337 602

4. Yo‘dosheva D. Ashurboyeva D. “Ona tili ta’limida zamonaviy pedagogik texnalogiyalar.”- T.: Turon Zamin Ziyo. 2018.

5. Hayitov, A. I., & Miltikboyeva, Z. (2022, May). Methods of organization of native language classes in primary classes on the basis of interactive methods. In E Conference Zone (pp. 11-13).

6. Abdushukurova. D, Hayitov, A. I. (2022). Effective ways to organize mother tongue lessons in primary classes on the basis of interactive techniques. Conferencea, 30-32.

7. Bakhtiyarovna, M. Z. (2021). Integrated teaching of primary education. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 9(12), 1332-1336.

8. Anvar, H. Integrated Approach to Improving Pedagogical Abilities of Future Primary Education Teachers. JournalNX, 197-201.